

บทที่ 6

สรุปและอภิปรายผล

สรุปและอภิปรายผล

ความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ที่มีต่อหนังสือพิมพ์ไทยโดยภาพรวม

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ที่มีต่อหนังสือพิมพ์ไทยโดยภาพรวมพบว่า เรื่องที่เกี่ยวกับทักษะ ความสามารถและประสิทธิภาพในการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะเห็นว่า หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่ในเรื่องเหล่านี้ได้ดี ส่วนเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่ในเรื่องดังกล่าวได้ไม่ดี

เมื่อพิจารณาเรื่องที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกซึ่งได้แก่ เรื่องการเสนอข่าวได้รวดเร็ว มีเสรีภาพในการทำข่าว และเสนอข่าวที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม จะพบว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับทักษะ ความสามารถและประสิทธิภาพในการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ ส่วนเรื่องที่ได้อันดับเฉลี่ยต่ำสุด 3 อันดับสุดท้าย ได้แก่ ไม่มีการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เสนอข่าวในแง่บวก และมีความรับผิดชอบต่อผู้ตกเป็นข่าว จะพบว่า เรื่องที่ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมของหนังสือพิมพ์

จากจุดนี้จะเห็นได้ว่า ในความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์เองก็มองเห็นปัญหาทางด้านจริยธรรมที่เกิดขึ้นในวงการหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะปัญหาทางจริยธรรมที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ ซึ่งสาเหตุของการขาดความรับผิดชอบดังกล่าวก็เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการศึกษาถึงสาเหตุของปัญหาทางจริยธรรม ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์เพื่อสรุปหาปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในมุมมองของนักหนังสือพิมพ์เพื่อที่จะตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้

ทัศนวิจารณ์ ความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ที่มีต่อปัญหาทางจริยธรรม

ในงานวิจัยนี้ได้หยิบยกกรณีที่เป็นปัญหาทางจริยธรรมของหนังสือพิมพ์มาทำการศึกษา 2 กรณี ได้แก่ กรณีการรายงานข่าวของสมพงษ์ เลือดทหาร และ กรณีการรายงานข่าวคาราที่เข้าไปพัวพันกับยาเสพติด เพื่อให้ให้นักหนังสือพิมพ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย ซึ่งก็คือ ผู้สื่อข่าว ได้แสดงความคิดเห็น

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ในกรณีการรายงานข่าวของสมพงษ์ เลือดทหาร พบว่า สาเหตุของการรายงานข่าวผิดพลาดซึ่งกลายเป็นปัญหาทางจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ขึ้นมานั้น เกิดจาก การที่นักหนังสือพิมพ์ไม่ตรวจสอบข้อมูลให้ชัดเจน ครบทุกด้าน ฟังความไม่ครบทุกฝ่ายแล้วไปสรุปกันเอง นอกจากนี้ยังเกิดจากข้อจำกัดในด้านเวลาและการแข่งขันทางธุรกิจซึ่งต้องขายข่าวให้ได้เร็ว ทันใจ ทันเหตุการณ์ ซึ่งการแข่งขันที่จะเสนอข่าวให้เร็วก็ทำให้มีเวลาในการตรวจสอบน้อย จึงเกิดความผิดพลาดขึ้น

จากจุดนี้ จะเห็นได้ว่า ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นดังกล่าวนอกจากจะเกิดจากตัวนักหนังสือพิมพ์เองที่ไม่ตรวจสอบข้อมูลให้ถี่ถ้วนแล้ว ยังเกิดจากการที่หนังสือพิมพ์มีข้อจำกัดในด้านเวลาและต้องเผชิญกับแรงกดดันทางการแข่งขันของหนังสือพิมพ์ ทำให้เกิดความผิดพลาดในการนำเสนอเนื้อหาดังกล่าวขึ้น ซึ่งก็กลายเป็นปัญหาทางจริยธรรมที่มีการวิพากษ์วิจารณ์กันมากในสังคมเกี่ยวกับการรายงานข่าวของสื่อมวลชนรวมทั้งหนังสือพิมพ์ด้วย

ส่วนในกรณีการรายงานข่าวคาราที่เข้าไปพัวพันกับยาเสพติด กรณีนี้เป็นกรณีหนึ่งที่นำเสนอ เนื่องจากปัญหาทางจริยธรรมในเรื่องดังกล่าว แสดงให้เห็นถึง ความคาบเกี่ยวระหว่าง การที่จะต้องเลือกระหว่าง การทำหน้าที่ในการเสนอข้อเท็จจริงสู่สังคม กับ การคำนึงถึงผลกระทบของผู้ตกเป็นข่าว (สิทธิส่วนบุคคล) ซึ่งถือเป็นปัญหาทางจริยธรรมที่ยากต่อการตัดสินใจกรณีหนึ่งในการให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบคำถามที่ถามว่า การรายงานข่าวคาราที่เข้าไปพัวพันกับยาเสพติดโดยระบุชื่อคาราคานั้น โดยที่ผลการตรวจสอบยังไม่เสร็จสิ้นเป็นการกระทำที่เหมาะสมหรือไม่ จะเห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เห็นว่า เหมาะสมและไม่เหมาะสมมีจำนวนใกล้เคียงกันมาก โดยทั้ง 2 ฝ่ายต่างก็หาเหตุผลที่สามารถสร้างความชอบธรรมให้แก่ตนเอง ฝ่ายที่เห็นว่าเหมาะสมได้ให้เหตุผลในทำนองที่ว่า เป็นการทำให้ไปตามหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ที่ต้องรายงานข่าว

ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อมีการจับกุมก็ต้องรายงานไปตามนั้น ส่วนฝ่ายที่เห็นว่ามันไม่เหมาะสม ให้เหตุผลว่า ไม่เหมาะสมเพราะผลการตรวจสอบยังไม่เสร็จสิ้น หากเสนอไปก็จะมีผลกระทบต่อผู้ตกเป็นข่าวได้ จะเห็นได้ว่าฝ่ายหนึ่งเลือกที่จะทำตามหน้าที่ ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งเลือกที่จะคำนึงถึงผลกระทบของผู้ตกเป็นข่าว การที่จะตัดสินใจว่าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดถูกหรือผิดเป็นเรื่องที่ยาก เพราะปัญหาทางจริยธรรมเป็นเรื่องที่ไม่มีบรรทัดฐานที่แน่นอนมาตัดสิน ขึ้นอยู่กับกรณีแต่ละกรณี และเหตุผลที่ชอบธรรมของแต่ละฝ่าย ซึ่งเหตุผลที่ให้นี้ล้วนแล้วแต่เป็นเหตุผลที่แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบของตัวเอง เป็นการให้เหตุผลให้ตัวเองดูดีว่ามีความรับผิดชอบ (Merrill, 1990 อ้างถึงใน Boeyink, 1994) ซึ่งในเรื่องนี้ ฤกษ์ ทองเลิศ (2540) ก็ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า เรื่องของหลักจริยธรรมเป็นเรื่องเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล บุคคลอาจตีความหลักจริยธรรมในกรณีเหตุการณ์เดียวกันโดยอ้างเหตุผลในการสร้างความชอบธรรมในการเสนอข่าวที่แตกต่างกันได้ ทั้งนี้หลักจริยธรรมเองก็มีความหลากหลายขึ้นอยู่กับทางเลือกนำมาใช้และตีความเพื่อให้สอดคล้องกับการกระทำของตน

จากความคลุมเครือของปัญหาทางจริยธรรม จะเห็นได้ว่า ปัญหาทางจริยธรรมเป็นเรื่องที่ยากต่อการตัดสินใจการเลือกทำตามหน้าที่อาจจะถูกหว่านล้อมโดยตัวเลขต่อการคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคล แต่หากเลือกคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดกับบุคคลโดยเลือกที่จะไม่เสนอข่าว ก็จะถูกหว่านล้อมไม่ทำตามหน้าที่ในการรายงานข้อเท็จจริงสู่สังคม ตรงจุดนี้ยังมีการวิพากษ์วิจารณ์กันอยู่

ในกรณีการรายงานข่าวดาราที่เข้าไปพัวพันกับยาเสพติด ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ พบว่า สาเหตุที่หนังสือพิมพ์มักรายงานข่าวดาราที่พัวพันยาเสพติดโดยระบุชื่อดารานั้น ก่อนที่ผลการตรวจสอบจากหน่วยงานที่รับผิดชอบจะออกมาเป็นเพราะหนังสือพิมพ์มีการแข่งขัน ต้องการขายข่าวเพื่อเพิ่มยอดจำหน่ายหนังสือพิมพ์และข่าวดาราเป็นข่าวที่ขายได้

จากจุดนี้ จะเห็นว่า แรงกดดันจากการแข่งขันมีผลต่อการนำเสนอเนื้อหาข่าวสารในหนังสือพิมพ์ ด้วยเหตุนี้การกระทำไปโดยขาดความรับผิดชอบต่อนักหนังสือพิมพ์บางครั้งก็เกิดขึ้นจากแรงกดดันทางธุรกิจจากการแข่งขันของหนังสือพิมพ์ด้วยเช่นกัน

การศึกษาถึงสาเหตุของปัญหาทางจริยธรรมนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปใช้วิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์

ในการที่จะวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในมุมมองของนักหนังสือพิมพ์ นอกจากจะวิเคราะห์จากความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับปัญหาทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ส่วนหนึ่งยังวิเคราะห์ได้จาก ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์อีกด้วย

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในมุมมองของนักหนังสือพิมพ์จำเป็นที่จะต้องศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์เสียก่อน เพื่อให้ทราบว่าในการดำเนินงานและการปฏิบัติงานของนักหนังสือพิมพ์มีปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง ซึ่งปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้ก็มีส่วนที่ได้แปรเป็นบ่อเกิดของปัญหาทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ด้วยเช่นกัน

ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ พบว่า ปัญหาที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เผชิญมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เรื่องของแรงกดดันจากการแข่งขันของหนังสือพิมพ์ ข้อจำกัดในเรื่องของเวลาที่ต้องรีบเร่งในการนำเสนอข่าว และแรงกดดันจากนโยบายของหนังสือพิมพ์ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาลงไปจะพบว่า ปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้ก็มีผลต่อการนำเสนอเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ซึ่งอาจทำให้นักหนังสือพิมพ์ถูกกล่าวหาว่าขาดความรับผิดชอบได้ อย่างเช่น ปัญหาในเรื่องของข้อจำกัดทางด้านเวลาและแรงกดดันจากการแข่งขันก็อาจมีส่วนให้การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์เกิดความผิดพลาดได้ เพราะไม่มีเวลาตรวจสอบข้อเท็จจริงที่มากพอ การเสนอข่าวผิดพลาดก็เป็นปัญหาหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นถึงการขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์

ในส่วนของปัญหาที่นักหนังสือพิมพ์ต้องเผชิญในเรื่องของแรงกดดันจากนโยบายของหนังสือพิมพ์กับแรงกดดันจากการแข่งขันของหนังสือพิมพ์ก็อาจมีส่วนต่อการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสมได้ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากเป้าหมายในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ นอกจากจะต้องรับใช้สาธารณะแล้ว เป้าหมายที่สำคัญอีกประการคือ การแสวงหาผลประโยชน์ทางธุรกิจ (กำไร) เพื่อให้ธุรกิจอยู่รอดได้ ในจุดนี้หากนักหนังสือพิมพ์มุ่งแสวงหาผลกำไรมากกว่าคำนึงถึงสาธารณะแล้ว เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ก็จะออกมาในรูปแบบที่ไม่ถูก

ต้อง ไม่เหมาะสมและเป็นทวิภาคย์วิจารณ์ของผู้อ่านในสังคมได้ โดยในงานวิจัยของ ลักขมี ดงลาภ (2534) ก็ได้กล่าวไว้ว่า จากการแข่งขันของสื่อมวลชนนี้เองทำให้สื่อมวลชนมุ่งแต่ จะขายข่าวเพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบในทางลบที่จะเกิดขึ้นคือสังคมจากการแข่งขันดังกล่าว

จะเห็นได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ก็สามารถที่จะ แปรเป็นบ่อเกิดหรือสาเหตุของปัญหาการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ได้เช่นกัน

ปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในมุมมองของนักหนังสือพิมพ์

จากการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์และสาเหตุของปัญหาทางจริยธรรมก็พอที่จะนำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงถึงปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ได้ในส่วนหนึ่ง นอกจากนี้ในงานวิจัยเรื่องนี้ยังได้มีการ สัมภาษณ์บรรณาธิการข่าว หัวหน้าข่าวของหนังสือพิมพ์เพื่อหาสาเหตุหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ รวมถึงยังได้มีการให้ผู้สื่อข่าว คอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการทำหน้าที่ในลักษณะที่ขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์อีกด้วย ซึ่งสามารถนำมาสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

ปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในมุมมองของนักหนังสือพิมพ์

1. ปัจจัยในด้านความคลุมเครือของปัญหาทางจริยธรรม

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ พบว่า ปัจจัยที่ผู้คอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์มากที่สุด คือ ปัจจัยในด้านความคลุมเครือของปัญหาทางจริยธรรม

จากการที่ปัญหาทางจริยธรรมเป็นเรื่องที่ตัดสินใจยากในการที่จะต้องเลือกระหว่างการทำตามหน้าที่ กับ การคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น จุดนี้ก็เป็นปัญหาให้ถกเถียงกันว่า จะเลือกทำในสิ่งไหนจึงจะเป็นสิ่งที่ชอบธรรม ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ยาก เพราะไม่มีบรรทัดฐานที่แน่นอนมาตัดสิน การตัดสินใจต้องขึ้นอยู่กับกรณีแต่ละกรณีและเหตุผลที่แต่ละฝ่ายนำมาอ้าง ซึ่งเหตุผลที่นำมาอ้างนี้ก็ล้วนแล้วแต่สามารถสร้างความชอบธรรมให้แก่การกระทำของตัวเอง เป็นเหตุผลที่แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบของตัวเอง เป็นการให้เหตุผลเพื่อปกป้องผลการกระทำของตัวเองให้คู่คี่ในสายตาของผู้อื่น

จากการที่ปัญหาทางจริยธรรม ไม่มีบรรทัดฐานที่แน่นอนมาตัดสินผลการกระทำ ก็ทำให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ตามมา การเลือกทำตามหน้าที่ อาจนำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์ได้ว่า นักหนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมไปทำการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผู้ตกเป็นข่าว แต่หากนักหนังสือพิมพ์เลือกคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสังคมหรือผู้ตกเป็นข่าว ก็อาจถูกวิพากษ์วิจารณ์ได้อีกว่า นักหนังสือพิมพ์ไม่ได้ทำตามหน้าที่ ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมไม่นำเสนอข้อเท็จจริงสู่สังคม จะเห็นได้ว่า การที่ปัญหาทางจริยธรรมมีความคาบเกี่ยวระหว่างการเลือกทำตามหน้าที่ กับ การเลือกคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นก็เป็นเรื่องที่ยากต่อการตัดสินใจเลือกกระทำ การเลือกทำไปในทิศทางหนึ่งก็อาจถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าขาดความรับผิดชอบต่อสังคมโดยอ้างเหตุผลอีกทางหนึ่งก็เป็นได้

2. ปัจจัยอันเกิดจากธรรมชาติในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ (ข้อจำกัดทางด้านเวลา)

ผลการวิเคราะห์การตอบแบบสอบถามในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ พบว่า ปัจจัยอันเกิดจากธรรมชาติในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ (ข้อจำกัดทางด้านเวลา) เป็นปัจจัยอันดับ 2 ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามีส่วนต่อการขาดความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์

จากการศึกษาในงานวิจัยนี้ทั้งจากการสัมภาษณ์และการตอบแบบสอบถาม พบว่า ข้อจำกัดทางด้านเวลาและความรีบเร่งในการผลิตเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสำคัญทำให้ในบางครั้งนักหนังสือพิมพ์เสนอข่าวผิดพลาดและเป็นปัญหาทางด้านความรับผิดชอบต่อตามมา

เนื่องจากธรรมชาติของงานหนังสือพิมพ์เป็นงานที่ต้องรีบเร่งแข่งกับเวลาเพื่อที่จะเสนอข่าวที่สดใหม่ ทันเหตุการณ์แก่ผู้อ่าน จากความรีบเร่งนี้เองในบางครั้งก็ทำให้นักหนังสือพิมพ์ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะตรวจสอบข้อมูลที่ถี่ถ้วนรอบด้าน ซึ่งจุดนี้อาจนำไปสู่ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้ ผลการศึกษาในส่วนนี้สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของธงชัย มหาไทรภพ (2532) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ในกระบวนการทำข่าวนั้นต้องแข่งกับเวลา ความรวดเร็วย่อมจะต้องมีความผิดพลาดเกิดขึ้นได้

จะเห็นได้ว่า ข้อจำกัดทางด้านเวลาและความรีบเร่งในการผลิตก็เป็นปัญหาและอุปสรรครวมถึงเป็นแรงกดดันอีกประการหนึ่งที่นักหนังสือพิมพ์ยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ ทำให้ในบางครั้ง การเสนอข่าวของนักหนังสือพิมพ์อาจเกิดข้อผิดพลาดและเป็นปัญหาเรื่องความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ขึ้นมาได้

3. ปัจจัยในด้านการตรวจสอบควบคุมกันเองในแวดวงวิชาชีพหนังสือพิมพ์

ผลการวิเคราะห์การตอบแบบสอบถามในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ พบว่า ปัจจัยในด้านการตรวจสอบควบคุมกันเองในแวดวงวิชาชีพหนังสือพิมพ์เป็นปัจจัยอันดับ 2 ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามีส่วนต่อการขาดความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์

จากการศึกษาในงานวิจัยนี้พบว่า การขาดความรับผิดชอบต่อของนักหนังสือพิมพ์ส่วนหนึ่งเป็นเพราะ ปัจจัยในด้านการตรวจสอบควบคุมกันเองในแวดวงวิชาชีพหนังสือพิมพ์ไม่มีประสิทธิภาพที่เพียงพอ

จากการวิเคราะห์การตอบแบบสอบถามของผู้สื่อข่าวและคำให้สัมภาษณ์ของบรรณาธิการและหัวหน้าข่าวหนังสือพิมพ์ พบว่า การที่สมาคมผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ไม่มีอำนาจและมาตรการลงโทษอย่างเด็ดขาดต่อนักหนังสือพิมพ์ที่ประพฤติผิดจรรยาบรรณมีส่วนทำให้นักหนังสือพิมพ์ไม่เกรงกลัวและยังคงกระทำการในลักษณะที่ขาดความรับผิดชอบต่อไป ซึ่งในประเด็นนี้ก็เคยมีผู้ที่แสดงความคิดเห็นเอาไว้ สุรัตน์ นุมนนธ์ (2526) ได้เคยแสดงความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวว่า การวางกฎเกณฑ์ทางจริยธรรมของสมาคมวิชาชีพทางหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ไม่เพียงพอ เพราะการละเมิดกฎจริยธรรมทางสมาคมทางด้านหนังสือพิมพ์ก็ไม่มีมาตรการลงโทษ

เค็ดขาด สมาคมต่าง ๆ ทางหนังสือพิมพ์ไม่สามารถที่จะมีมาตรการในการควบคุมมาตรฐานของนักหนังสือพิมพ์ได้ แม้นักหนังสือพิมพ์จะประพฤติตนผิดจรรยาบรรณ มีการใช้เสรีภาพเกินขอบเขต สมาคมต่าง ๆ ก็ไม่สามารถลงโทษนักหนังสือพิมพ์ได้ หรือถ้าสมาคมจะใช้มาตรการในการปลดสมาชิกที่ทำผิดจรรยาบรรณออกจากสมาคม สมาชิกผู้นั้นก็ไม่เดือดร้อน เพราะการถูกปลดออกจากการเป็นสมาชิกสมาคมจะไม่ทำให้นักหนังสือพิมพ์ผู้นั้นตกงานแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ สมาคมจึงเปรียบเสมือน "ยักษ์ที่ไม่มีกระบอง " เพราะไม่สามารถที่จะเป็นกลไกที่จะก่อให้เกิดการควบคุมกันเองโดยเสรี

นอกจากนี้ในการสัมมนา ในหัวข้อเรื่อง " หนังสือพิมพ์กับความอยู่รอด " ยังได้มีการอภิปรายว่า การที่สมาคมผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ไม่ประสบความสำเร็จในการควบคุมจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ได้เท่าที่ควร เนื่องมาจากสมาคมต่าง ๆ ไม่มีอำนาจอย่างแท้จริง ในการจัดการกับคนที่ประพฤติผิดหลักจรรยาบรรณให้พ้นออกไปจากวงการ

จะเห็นได้ว่า การที่สมาคมผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ไม่มีอำนาจ และ มาตรการในการจัดการกับนักหนังสือพิมพ์ที่ประพฤติผิดจรรยาบรรณอย่างเด็ดขาดก็มีส่วนทำให้นักหนังสือพิมพ์บางคนไม่เกรงกลัวที่จะประพฤติผิดจรรยาบรรณและยังคงกระทำการที่ขาดความรับผิดชอบต่อไป

นอกจากนี้ การที่จรรยาบรรณไม่มีบทกำหนดโทษก็เป็นปัจจัยอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้ให้นักหนังสือพิมพ์บางคนไม่เกรงกลัวหากจะกระทำผิด ปราโมทย์ ฝ่ายอุประ ได้ให้สัมภาษณ์ในงานวิจัยนี้ไว้ว่า จรรยาบรรณหนังสือพิมพ์เป็นเพียงอุดมคติของคนทำหนังสือพิมพ์เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากการประพฤติผิดจรรยาบรรณมิได้มีบทกำหนดโทษเอาไว้แต่อย่างใด

ด้วยเหตุนี้ การที่จรรยาบรรณไม่มีบทกำหนดโทษก็เป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่ทำให้ นักหนังสือพิมพ์ไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณอย่างเคร่งครัดและเมื่อไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณก็ทำให้ มีปัญหาเรื่องความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ตามมา

นอกจากนี้ในการศึกษาเรื่องการควบคุมตรวจสอบหนังสือพิมพ์จากหนังสือพิมพ์ด้วยกันเอง ที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการและ งานวิจัยต่าง ๆ พบว่า การที่หนังสือพิมพ์ มีการตรวจสอบกันเองน้อยเกินไปก็มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ ใน

การศึกษาของ Sandman et al. (อ้างถึงใน รัตนากรณ์ ศรีอำพัน , 2539 : 22) พบว่า ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ให้นักหนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมไป ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่หนังสือพิมพ์มีการควบคุมกันเองน้อยเกินไป ในประเทศไทย งานวิจัยของอรนุช วานิชทวีวัฒน์ พบว่า การตรวจสอบควบคุมหนังสือพิมพ์จากหนังสือพิมพ์ด้วยกันเองมีน้อย ทั้ง ๆ ที่หนังสือพิมพ์ควรจะทำหน้าที่สอดส่องซึ่งกันและกัน เพราะหากมีข้อผิดพลาดประการใด จะได้นำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ซึ่งสาเหตุหนึ่งที่ทำให้หนังสือพิมพ์มีการตรวจสอบกันเองน้อย ต้นนิษฐานได้ว่าอาจเกิดจากวัฒนธรรมไทย เรื่องของความเกรงใจไม่ยอมไปก้าวข้ามหน้าที่หรือมีปัญหาต่อกัน

จากการที่หนังสือพิมพ์มีการตรวจสอบกันเองน้อยเกินไปก็มีส่วนทำให้นักหนังสือพิมพ์กระทำการลงไปโดยขาดความรับผิดชอบได้ เนื่องจาก ไม่มีใครมาท้วงติงข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น เมื่อไม่มีการตรวจสอบก็ไม่มีการนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

จากการที่ปัจจัยในด้านการตรวจสอบควบคุมกันเองในแวดวงวิชาชีพหนังสือพิมพ์ไม่มีประสิทธิภาพที่ดีพอ ก็จะมีผลต่อการขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ได้เช่นกัน

4. ปัจจัยในด้านผู้อ่าน

ผลการวิเคราะห์การตอบแบบสอบถามในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ พบว่า ปัจจัยในด้านผู้อ่านเป็นปัจจัยอันดับ 3 ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามีส่วนต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์

จากการศึกษาในงานวิจัยนี้ได้แบ่งสาเหตุของการขาดความรับผิดชอบอันเนื่องมาจากปัจจัยในด้านผู้อ่านออกเป็น 2 ประเด็น ประเด็นแรก คือ ความสนใจของผู้อ่าน และ ประเด็นที่สองคือการที่ผู้อ่านตรวจสอบหนังสือพิมพ์น้อยเกินไป

4.1 ความสนใจของผู้อ่าน

จากการวิเคราะห์การตอบแบบสอบถามของผู้สื่อข่าวและคำให้สัมภาษณ์ของบรรณาธิการ และหัวหน้าข่าวพบว่า ปัจจัยในด้านความสนใจของผู้อ่านมีส่วนผลักดันให้นักหนังสือพิมพ์หันมา

เสนอข่าวในลักษณะที่หมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ข่าวเรื่องเพศ ความรุนแรง ข่าวอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์มากขึ้นทั้งนี้ก็เพื่อสนองความต้องการของผู้อ่าน ผู้อ่านส่วนใหญ่จะสนใจเรื่องทำนองนี้ การที่หนังสือพิมพ์เสนอเนื้อหาประเภทนี้ไปก็เนื่องมาจากความต้องการและความสนใจของผู้อ่าน จากการที่หนังสือพิมพ์มีความเป็นธุรกิจก็ต้องเอาใจผู้อ่าน เมื่อเรื่องประเภทนี้ขายได้หนังสือพิมพ์ก็ต้องนำเสนอ ด้วยเหตุนี้การที่จะหาว่าหนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบนำเสนอเรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสังคมจะยกความผิดให้แก่หนังสือพิมพ์ฝ่ายเดียวย่อมไม่เป็นธรรม หากผู้อ่านไม่สนใจ ไม่ซื้อ ฝ่ายหนังสือพิมพ์ก็จะไม่เสนอเนื้อหาดังกล่าว

ด้วยเหตุนี้การขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ในการเสนอเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมดังกล่าว สาเหตุส่วนหนึ่งก็มาจาก ปัจจัยในด้านความสนใจของผู้อ่าน ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของอังธิดา ลิ้มปี่ปัทมปาณี (2540) ที่พบว่า ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้หนังสือพิมพ์เสนอข่าวในลักษณะละเมิดหรือหมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล คือ ความต้องการข่าวสารของผู้อ่าน ผู้อ่านเป็นปัจจัยสำคัญที่หนังสือพิมพ์ใช้นำมาพิจารณาตัดสินใจนำเสนอข่าวละเมิดหรือหมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เพราะผู้อ่านมีความอยากรู้อยากเห็น หนังสือพิมพ์จึงต้องตอบสนองความต้องการดังกล่าว

จากจุดนี้สะท้อนให้เห็นว่า ความต้องการ ความสนใจของผู้อ่านก็เป็นปัจจัยประการหนึ่งที่มีผลต่อการกำหนดเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ การที่หนังสือพิมพ์มักเสนอเรื่องที่หมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และการเสนอข่าวอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ข่าวไต่ห่วย ภาพโป๊ที่ล่อแหลม ส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะหนังสือพิมพ์ต้องการสนองความต้องการและความสนใจของผู้อ่าน

4.2 ผู้อ่านตรวจสอบหนังสือพิมพ์น้อยเกินไป

จากการศึกษาในงานนี้ พบว่า การที่ผู้อ่านตรวจสอบหนังสือพิมพ์น้อยเกินไปก็มีผลต่อการเกิดปัญหาการขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ เนื่องจากหากผู้อ่านตรวจสอบหนังสือพิมพ์น้อยเกินไป นักหนังสือพิมพ์ก็จะไม่เห็นข้อบกพร่องของตัวเองและยังคงกระทำการเช่นนั้นต่อไป หากยังไม่มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์เข้ามา ผลการศึกษาในส่วนนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Sandman et al. (อ้างถึงใน รัตนกรณ์ ศรีอำพัน , 2539 : 22) ที่พบว่า การที่

หนังสือพิมพ์ได้รับการควบคุมจากสาธารณชนผู้อ่านน้อยเกินไปก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้หนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม

ในประเทศไทย การควบคุมตรวจสอบหนังสือพิมพ์จากผู้อ่านมีน้อยมาก เห็นได้จาก การที่คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมมือกับ สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทยจัด โครงการจดหมายจากประชาชน โดยรับจดหมายตั้งแต่เดือน กันยายน 2538 ถึง เดือนธันวาคม 2538 ได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วประเทศได้แสดงความคิดเห็นที่มีต่อสื่อมวลชนรวมทั้ง หนังสือพิมพ์ยังสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ซึ่งจากโครงการนี้ พบว่า จดหมายที่ได้ส่งเข้ามา จากประชาชนทั่วประเทศที่มีการตรวจสอบและแสดงความคิดเห็นเข้ามามีทั้งสิ้น 99 ฉบับ ไม่เกี่ยวข้อง 5 ฉบับ เหลือจดหมายที่ใช้วิเคราะห์เพียง 94 ฉบับ จากจุดนี้สะท้อนให้เห็นว่า การตรวจสอบ หนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนจากผู้อ่านมีน้อยมาก

นอกจากนี้ในงานวิจัยของ อรุณ วาณิชทวีวัฒน์ (2539) พบว่า การตรวจสอบ หนังสือพิมพ์จากผู้อ่านในรูปของคอลัมน์จดหมายจากประชาชนและบทความจากนักวิชาการหรือ ประชาชนที่มีเนื้อหาแสดงถึงการตรวจสอบหนังสือพิมพ์มีน้อยมาก ซึ่งสิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า สภาพสังคมก็ไม่ได้เป็นตัวกระตุ้นให้นักหนังสือพิมพ์มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น ใน งานวิจัยของสุทธีวรรณ ตัญญาพงศ์ปรัชญ์ (2540) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้อ่านที่มีต่อการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กในหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า ผู้อ่านส่วนใหญ่เห็นว่า หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กไม่เหมาะสม แต่มีผู้อ่านเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีปฏิกิริยาต่อต้านการนำเสนอ ข่าวเด็กที่ไม่เหมาะสมโดยการโทรศัพท์หรือส่งจดหมายไปตำหนิการกระทำของหนังสือพิมพ์ จาก จุดนี้สามารถสะท้อนให้เห็นว่า การตรวจสอบหนังสือพิมพ์จากผู้อ่านในสังคมไทยมีน้อยมาก ซึ่ง หากเป็นเช่นนี้จะไม่เป็นผลดีต่อสภาพสังคมไทย

จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการข่าว และหัวหน้าข่าวหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จะเห็นว่า การที่ จะให้นักหนังสือพิมพ์มีความรับผิดชอบต่อสังคม กลไกที่สำคัญคือ ผู้อ่าน ผู้อ่านจะต้องตรวจสอบ หนังสือพิมพ์ ผู้ที่ทำหนังสือพิมพ์แค่ความรู้สึกของผู้อ่าน เพราะหากผู้อ่านไม่พอใจ ไม่เชื่อถือก็จะ ไม่ซื้อหนังสือพิมพ์ เมื่อไม่ซื้อ หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นก็อยู่ไม่ได้

จากจุดนี้ สะท้อนให้เห็นว่า หากผู้อ่านมีการตรวจสอบหนังสือพิมพ์มากขึ้นก็จะทำให้คุณภาพของหนังสือพิมพ์พัฒนาขึ้น ในทำนองกลับกัน หากผู้อ่านไม่ตรวจสอบการทำงานของ

หนังสือพิมพ์ นักหนังสือพิมพ์ก็จะไม่เห็นข้อบกพร่องและยังคงกระทำการที่ขาดความรับผิดชอบต่อไป

จะเห็นได้ว่า ปัจจัยในด้านผู้อ่านนับว่าเป็นกลไกสำคัญทั้งในด้านการตรวจสอบและการกำหนดเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ หากผู้อ่านมีความรู้เท่าทันสื่อก็จะทำให้สื่อต้องมีการปรับปรุงคุณภาพตามความต้องการของผู้อ่าน แต่ในปัจจุบันระดับความรู้เท่าทันสื่อของคนในสังคมปัจจุบันยังมีไม่มากนัก กาญจนา แก้วเทพ ได้ให้สัมภาษณ์ในงานวิจัยของอังธิดา ทิมปีปัทมปาณี (2540) ว่า เมืองไทยไม่มีกระบวนการสอนคนให้อ่านหนังสือพิมพ์ มีแต่สอนให้อ่านออกเขียนได้ แต่ไม่ใช่ให้รู้เท่าทันสื่อ เมื่อหนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาอะไร ผู้อ่านก็ย่อมต้องตกเป็นผู้รับตลอดไม่มีโอกาสในการเลือก จากจุดนี้ก็เป็นปัญหาหนึ่งที่ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในสังคมจะต้องหาหนทางแก้ไขกันต่อไป

5. ปัจจัยส่วนบุคคลอันเนื่องมาจากการกระทำไปโดยเจตนาของนักหนังสือพิมพ์

ผลการวิเคราะห์การตอบแบบสอบถามในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลอันเนื่องมาจากการกระทำไปโดยเจตนาของนักหนังสือพิมพ์เป็นปัจจัยอันดับ 4 ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์

การขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์นอกจากจะเกิดจากแรงกดดันและข้อจำกัดต่าง ๆ แล้ว สาเหตุส่วนหนึ่งก็เกิดมาจากความผิดพลาดจากตัวนักหนังสือพิมพ์เอง

ผลจากการศึกษาในงานวิจัยนี้พบว่า สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งของการขาดความรับผิดชอบและไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของนักหนังสือพิมพ์ เกิดจาก การที่นักหนังสือพิมพ์มีความโลภ เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัว ขาดจิตสำนึกรับผิดชอบ ซึ่งการขาดความรับผิดชอบตรงนี้เป็นสิ่งที่เจตนาให้มีความผิดพลาดเกิดขึ้น การเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัว ขาดจิตสำนึกรับผิดชอบก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักหนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบ ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของวิไลนา พัฒนพงษ์และคณะ (2530) ที่พบว่า การที่สื่อมวลชนบางประเภทแสดงบทบาทในทางที่ไม่

สร้างสรรค์เกิดมาจากการที่สื่อมวลชนเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัว ขาดสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม ขาดศีลธรรม

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและบทความต่างก็มีความเห็นไปในทำนองเดียวกันว่า การที่นักหนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบ สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากการที่นักหนังสือพิมพ์มุ่งหวังผลประโยชน์ตอบแทน ขาดสำนึกรับผิดชอบ ฤกษ์ ทงเลิศ (2540) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า การที่สื่อมวลชนยังไม่สามารถควบคุมตนเองได้เท่าที่ควรเป็นเพราะผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนขาดความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตน ขาดจิตสำนึก จริยธรรมในการเสนอข่าว

จะเห็นได้ว่า การเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัว ขาดจิตสำนึกรับผิดชอบ ให้ความสำคัญกับวิจารณ์ตนเองมากกว่าจริยธรรมวิชาชีพก็เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์

6. ปัจจัยในด้านมาตรการและกลไกในการควบคุมหนังสือพิมพ์จากกฎหมายและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

จากการวิเคราะห์การตอบแบบสอบถามของผู้สื่อข่าวในเรื่องปัจจัยในด้านมาตรการและกลไกในการควบคุมหนังสือพิมพ์จากกฎหมาย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่ากฎหมายสื่อมวลชนไม่มีผลบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจัยนี้ก็มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ด้วยในบางส่วนหนึ่ง ซึ่งผลการศึกษาในส่วนนี้ก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนา พัฒนพงศ์และคณะ (2530) ที่พบว่า สาเหตุที่สื่อมวลชนบางประเภทแสดงบทบาทในทางที่ไม่สร้างสรรค์ สาเหตุประการหนึ่งเกิดมาจาก กฎหมายไม่มีผลบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อมีผู้ละเมิดกฎหมาย เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบมักจะปล่อยปละละเลย ไม่ทำงานอย่างต่อเนือง

สาเหตุของการขาดความรับผิดชอบต่อของนักหนังสือพิมพ์นอกจากจะเกิดจากการที่กฎหมายสื่อมวลชนไม่มีผลบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังเกิดจากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาควบคุมการทำงานของหนังสือพิมพ์มากเกินไปและเข้ามาควบคุมในทางที่ไม่ชอบ จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการข่าวและหัวหน้าข่าวของหนังสือพิมพ์บางท่านได้แสดงความคิดเห็นในทำนองที่ว่า หากเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักการเมือง เข้ามาควบคุมหนังสือพิมพ์มากเกินไป จะมีผลต่อ

การนำเสนอเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ เนื่องจากหนังสือพิมพ์อาจไม่สามารถวิพากษ์วิจารณ์ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้อย่างเต็มที่ ซึ่งจุดนี้จะทำให้หนังสือพิมพ์ถูกกล่าวหาว่าขาดความรับผิดชอบได้

ในอดีต โดยเฉพาะรัฐบาลบางรัฐบาลซึ่งมีจิตใจไม่ค่อยเป็นประชาธิปไตยมักจะนำกฎหมายมาใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมหนังสือพิมพ์และลงโทษหนังสือพิมพ์ ทำให้หนังสือพิมพ์ไม่สามารถที่จะแสดงบทบาทและหน้าที่ของตนได้อย่างเต็มที่ เพราะหากเสนอข่าวสารและความคิดเห็นไปกระทบรัฐบาล หนังสือพิมพ์มีโอกาสถูกปิดและถูกฟ้องร้องได้ เพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ในยุคนั้นทำให้หนังสือพิมพ์ในยุคนั้นหันมาเสนอข่าวสารประเภทเร้าอารมณ์ ข่าวเรื่องเพศ ความรุนแรง ข่าวอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ซึ่งการเสนอข่าวลักษณะนี้จะไม่เป็นการดีต่อผู้อ่านและไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม (รัชชชัย สันติประภา , 2537)

จากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาควบคุมการทำงานของหนังสือพิมพ์มากเกินไปก็มีส่วนทำให้การทำหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ในบางครั้งจำเป็นต้องขาดความรับผิดชอบต่อความอยู่รอดขององค์กร ผลการศึกษาในส่วนนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของบุปผา ช้างแก้ว (2534) ที่พบว่า เมื่อรัฐบาลเข้ามาควบคุมหนังสือพิมพ์มากเกินไปจะทำให้ความรับผิดชอบต่อหนังสือพิมพ์เสื่อมลง เพราะนโยบายของหนังสือพิมพ์จะหันเหจากที่เคยวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลมาเป็นการเสนอข่าวซุบซิบบุคคลในวงสังคมแทน ซึ่งการเสนอเรื่องเหล่านี้ไม่ได้เป็นประโยชน์ต่อสังคม รวมถึงไม่ได้เป็นการยกระดับความรู้ของผู้อ่านให้สูงขึ้นอีกด้วย

ปัจจัยในด้านมาตรการและกลไกในการควบคุมหนังสือพิมพ์จากกฎหมายและเจ้าหน้าที่ของรัฐนี้ ถ้าหากไม่มีความชัดเจน ไม่มีความพอดีและไม่มีความเป็นธรรมก็จะส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ได้ และหากเจ้าหน้าที่ของรัฐควบคุมหนังสือพิมพ์มากเกินไปจนหนังสือพิมพ์ไม่มีเสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลแล้ว ก็จะมีผลทำให้นักหนังสือพิมพ์ถูกกล่าวหาว่าขาดความรับผิดชอบต่อสังคมได้

7. ปัจจัยอันเกิดจากเป้าหมายในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ (แรงกดดันทางธุรกิจ)

เป็นความจริงที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์อยู่ในรูปแบบของธุรกิจการค้า ถึงแม้ว่าหนังสือพิมพ์จะมีเป้าหมายในการรับใช้สังคม แต่จากการที่หนังสือพิมพ์มีการดำเนินงานในรูปแบบธุรกิจเอกชนนี้เอง ทำให้เป้าหมายที่สำคัญอีกประการหนึ่งของหนังสือพิมพ์ก็คือ การแสวงหาผลประโยชน์ทางธุรกิจ (กำไร) เพื่อให้ธุรกิจอยู่รอดได้

สุชาติ สวัสดิ์ศรี ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ในมติชนสุดสัปดาห์ว่า " ทุกวันนี้องค์กรหนังสือพิมพ์เป็นธุรกิจ ไม่ได้เป็นอุดมคติอีกต่อไปมันหายไปเสียแล้ว เมื่อหนังสือพิมพ์เป็นธุรกิจก็ต้องทำทุกอย่างให้อยู่รอด ทำให้เกิดความรู้สึกว่าขายได้ หนังสือพิมพ์ในปัจจุบัน 90 % เป็นการขายข่าว เพื่อให้ธุรกิจตัวเองอยู่รอดและประสบความสำเร็จ "

จากการที่ผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นเป้าหมายสำคัญในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ทำให้นักหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องเผชิญแรงกดดันทางธุรกิจหลายรูปแบบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งแรงกดดันเหล่านี้บางครั้งผลักดันให้การเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ออกมาในรูปแบบที่ก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมถึงความไม่เหมาะสมและเป็นปัญหาทางด้านความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์อยู่บ่อยครั้ง โดยนักหนังสือพิมพ์จะถูกมองว่าทำไปเพื่อผลประโยชน์ขององค์กรหนังสือพิมพ์มากกว่าทำเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ

จากการศึกษาในงานวิจัยนี้ พบว่า แรงกดดันทางธุรกิจที่มีส่วนผลักดันให้เกิดปัญหาการขาดความรับผิดชอบต่อจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ ได้แก่

7.1 แรงกดดันทางธุรกิจจากการแข่งขันของหนังสือพิมพ์

ผลการศึกษาในงานวิจัยนี้ พบว่า แรงกดดันทางธุรกิจจากการแข่งขันของหนังสือพิมพ์มีส่วนผลักดันให้นักหนังสือพิมพ์กระทำการไปโดยขาดความรับผิดชอบต่อ ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ขององค์กร ผลการศึกษาในส่วนนี้ก็สอดคล้องกับ งานวิจัยของธงชัย มหาไทรภพ (2532) ที่เห็นว่า การที่หนังสือพิมพ์มีลักษณะเป็นการค้ามากขึ้น มีการแข่งขันสูงขึ้นก็ส่งผลต่อเนื้อหาที่หนังสือพิมพ์เสนอบางครั้งหรือบ่อยครั้งจึงไม่มีความรับผิดชอบต่อผลกระทบต่อสังคม

นอกจากนี้ในงานวิจัยของอังริคา ลิมปีปัทมปาณี (2540) ยังพบว่า สาเหตุหลักที่ทำให้ นักหนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบ โดยการเสนอข่าวที่หมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ปึงจัย หนึ่งก็เนื่องมาจาก เรื่องของการแข่งขันในเชิงธุรกิจ หนังสือพิมพ์ต้องการขายข่าว เพื่อเพิ่มยอดจำหน่ายให้ได้มากที่สุด

จากจุดนี้ จะเห็นได้ว่า แรงกดดันทางธุรกิจจากการแข่งขันของหนังสือพิมพ์ก็เป็นปัจจัย หนึ่งที่อาจทำให้นักหนังสือพิมพ์กระทำการไปโดยขาดความรับผิดชอบ ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ ทางธุรกิจขององค์กร เพื่อให้องค์กรสามารถอยู่รอดได้

7.2 แรงกดดันทางธุรกิจจากผู้โฆษณา

จากการศึกษาในงานวิจัยนี้ พบว่า แรงกดดันทางธุรกิจจากผู้โฆษณามีส่วนผลักดันให้ใน บางครั้งนักหนังสือพิมพ์กระทำการไปโดยขาดความรับผิดชอบ ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดและผล ประโยชน์ขององค์กร ซึ่งผลการศึกษาในส่วนนี้สอดคล้องกับ การศึกษาของ Sandman et al. (อ้าง ถึงใน รัตนาภรณ์ ศรีอำพัน , 2539 : 22) ที่พบว่า การที่หนังสือพิมพ์ถูกผู้โฆษณาควบคุมมากเกินไป ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ นักหนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมไป ซึ่งปัจจัยนี้ก็เป็นปัจจัย หนึ่งที่ยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากหนังสือพิมพ์ต้องหารายได้จากผู้โฆษณาเพื่อมาเป็นทุนในการ ดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ต่อไป

7.3 แรงกดดันทางธุรกิจจากนายทุน

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัย พบว่า แรงกดดันจากนายทุนก็มีส่วนผลักดันให้ การทำหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ในบางครั้งอาจขาดความรับผิดชอบได้ ทั้งนี้เนื่องจาก ความคิด พื้นฐานของนายทุนนั้นก็คือเรื่องของผลประโยชน์ตอบแทนและเป็นธรรมดาที่พวกเขาจะไม่ยอม สูญเสียเงินทองไปเปล่า ๆ โดยไม่มีผลได้อีกต่างตามมา เมื่อนายทุนมีพื้นฐานความคิดดังกล่าว เรื่องของจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมจึงสวนทางกันโดยอัตโนมัติ (ญัฐพัฒน์ บำรุงฤทธิ์ , 2528)

นอกจากนี้ในงานวิจัยของ Sandman et al. (อ้างถึงใน รัตนาภรณ์ ศรีอำพัน, 2539 : 22) ก็พบว่า การที่นักหนังสือพิมพ์ถูกเจ้าของหนังสือพิมพ์ นายทุน หรือ นโยบายภายในของหนังสือพิมพ์ควบคุมมากเกินไปและควบคุมไปในทางที่ไม่ถูกต้องก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้หนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมไป

จากปัจจัยนี้จะเห็นได้ว่า หากนายทุนมีเป้าหมายในการแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง โดยไม่สนใจรับใช้สาธารณะแล้ว ก็มีส่วนผลักดันให้การทำหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ในบางครั้งจำเป็นต้องละเลยความถูกต้องชอบธรรม เพื่อให้เจ้าของหรือนายทุน รวมทั้งองค์กรของตนได้รับผลประโยชน์

จากแรงกดดันทางธุรกิจ 3 ประการที่ได้กล่าวไปในข้างต้น ล้วนเป็นแรงกดดันที่ยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ และแรงกดดันเหล่านี้ก็มีส่วนผลักดันให้การทำหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ในบางครั้งจำเป็นต้องละเลยความถูกต้องชอบธรรม ทั้งนี้ก็เพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจขององค์กร เพราะหากไม่มีผลประโยชน์นี้ ธุรกิจหนังสือพิมพ์ก็อยู่ไม่ได้ ปัจจัยอันเกิดจากเป้าหมายในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ จึงมีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ประการหนึ่งเช่นกัน

8. ปัจจัยอันเกิดจากสัมพันธภาพภายในองค์กร

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัย พบว่า แรงกดดันภายในกองบรรณาธิการในบางครั้งมีผลทำให้หนังสือพิมพ์ต้องละเลยความถูกต้องชอบธรรมเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากคนในองค์กร เนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์จึงต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อเรียนรู้แนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม ในการศึกษาของ Gordon (1996) ได้ชี้ให้เห็นว่า ในการตัดสินใจทางจริยธรรมของสื่อมวลชน สื่อมวลชนได้รับอิทธิพลมาจากแรงกดดันภายในสังคม ซึ่งรวมถึงแรงกดดันภายในที่ทำงานด้วย แรงกดดันเหล่านี้มีผลต่อการตัดสินใจทางจริยธรรมของสื่อมวลชน สื่อมวลชนรวมทั้งหนังสือพิมพ์มักจะเผชิญกับแรงกดดันเหล่านี้อยู่เป็นประจำ เพราะการทำงานในองค์กรจะต้องปฏิบัติตามแนวทางที่องค์กรวางไว้และปฏิบัติตามไปในแนวทางที่คนในองค์กรพอใจและให้การยอมรับ

จากที่กล่าวไปข้างต้น แสดงให้เห็นว่า แรงกดดันภายในกองบรรณาธิการก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ในบางครั้งนักหนังสือพิมพ์ต้องกระทำการใด ๆ ลงไปโดยขาดความรับผิดชอบ ทั้งนี้เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากคนในองค์กร

9. ปัจจัยส่วนบุคคลอันเนื่องมาจากการกระทำไปโดยไม่เจตนาของนักหนังสือพิมพ์

ผลการศึกษาในงานวิจัยนี้ พบว่า การขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ในบางครั้งก็เกิดจากความไม่รู้ของนักหนังสือพิมพ์ ความไม่รู้ตรงนี้ถือเป็นการกระทำที่หลงไปด้วยความไม่เจตนาที่จะให้มีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น ความไม่รู้ในส่วนนี้ได้แก่ ความไม่รู้อันเนื่องมาจากพื้นฐานความรู้ของนักหนังสือพิมพ์ไม่ดีพอ และ ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์

การเสนอข่าวผิดพลาดของนักหนังสือพิมพ์ในบางครั้งก็เกิดมาจากการที่นักหนังสือพิมพ์ผู้นั้นไม่มีพื้นฐานความรู้ที่ดีพอ จากการสัมภาษณ์ในงานวิจัยนี้ บรรณาธิการข่าวและหัวหน้าข่าวหนังสือพิมพ์หลายท่านมีความเห็นว่า การที่หนังสือพิมพ์เสนอข่าวผิดพลาด สาเหตุส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจากนักหนังสือพิมพ์บางคนไม่มีพื้นฐานความรู้ที่ดีพอ เมื่อไม่มีความรู้ในด้านดังกล่าวก็แสดงความคิดเห็นโดยอาศัยวิจารณญาณของตนเอง การเสนอข่าวออกไปก็เกิดความผิดพลาดขึ้น ลีชิต ธีรเวคิน (2541) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ในบทความเรื่อง ข้อมูลที่ถูกต้องและความคิดเห็นที่เป็นธรรม ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ว่า สาเหตุของการให้ข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือและให้ข้อมูลผิดก็เนื่องมาจาก นักหนังสือพิมพ์ไม่มีความรู้อย่างแท้จริง ไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ อย่างชัดเจน

จากประเด็นนี้จะเห็นได้ว่า การเสนอข่าวที่ผิดพลาดที่เป็นปัญหาด้านความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ส่วนหนึ่งก็เกิดจากการที่นักหนังสือพิมพ์ไม่มีพื้นฐานความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ที่ดีพอ

นอกจากปัจจัยในเรื่องความรู้อันเนื่องมาจากพื้นฐานความรู้ของนักหนังสือพิมพ์ไม่ดีพอแล้ว ปัจจัยในเรื่องความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การทำหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ในบางครั้งออกมาในรูปแบบที่ขาดความรับผิดชอบ การทำตามหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ในบางครั้งนักหนังสือพิมพ์เองก็ไม่คิดว่าจะมีผลกระทบที่เลวร้ายตามมา ทั้งนี้สาเหตุส่วนหนึ่งก็มาจากการที่ปัญหาทางจริยธรรมเป็นเรื่องที่ขาดต่อการตัดสินใจ การเลือกกระทำไปในทิศทางหนึ่งก็อาจจะถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าขาดความรับผิดชอบในการกระทำอีกทางหนึ่งก็เป็นได้

10. ปัจจัยในด้านเสรีภาพของหนังสือพิมพ์

การขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ไม่ได้เกิดจากเสรีภาพของหนังสือพิมพ์เสรีภาพของหนังสือพิมพ์เป็นสิ่งที่ดี แต่การนำเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ไปใช้เกินขอบเขตเป็นสิ่งที่ไม่ดีและเป็นอันตรายต่อสังคม ปราโมทย์ ฝ่ายอุประ ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ในงานวิจัยนี้ว่าเวลานี้กฎหมายสื่อมวลชนให้สิทธิเสรีภาพมากสำหรับสื่อ มากเหลือเกิน บางครั้งมากเกินไปด้วยซ้ำสำหรับประเทศไทย การที่หนังสือพิมพ์มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นสิ่งที่ดี แต่นักหนังสือพิมพ์ไม่ควรนำเสรีภาพที่ได้นี้ไปใช้เกินขอบเขต ทำอะไรก็ได้ เขียนค่าใครก็ได้ ตรงนี้จำเป็นห่วง

จากการที่นักหนังสือพิมพ์บางคนนำเสรีภาพไปใช้เกินขอบเขตที่ควรและนำไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้องก็มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบต่อจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ด้วยเช่นกัน

เมื่อมองจากภาพรวมของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบต่อจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์จะพบว่า การขาดความรับผิดชอบต่อจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์เกิดได้จากปัจจัย 2 ส่วนใหญ่ ๆ ส่วนแรก เกิดจากปัจจัยส่วนบุคคล กล่าวคือ เป็นความผิดพลาดหรือขาดความรับผิดชอบต่อที่เกิดจากตัวนักหนังสือพิมพ์เองและอีกส่วนหนึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก ซึ่งได้แก่ปัญหา อุปสรรคและแรงกดดันต่าง ๆ ที่หนังสือพิมพ์ต้องเผชิญ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ก็มีผลทำให้ในบางครั้งนักหนังสือพิมพ์ต้องกระทำการไปโดยขาดความรับผิดชอบต่อ

จากการวิเคราะห์การตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบต่อจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จะเป็นปัจจัยจากภายนอกมากกว่าปัจจัยส่วนบุคคล เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากธรรมชาติของมนุษย์มักจะปกป้องตนเอง ให้เหตุผลกับการกระทำของตนเองให้ตนเองดูดี หากผลการกระทำออกมาไม่ดีก็จะอ้างว่าเกิดจากปัจจัยภายนอก ทั้งนี้ก็สอดคล้องกับแนวคิดของ Brown and Rogers , 1991 (อ้างถึงใน Barn and Byrne , 1996 : 59) ที่ได้ศึกษาในเรื่องของ Self - Serving Bias โดยได้อธิบายไว้ว่า ธรรมชาติของมนุษย์มักจะให้เหตุผลกับการกระทำของตนเอง หากผลการกระทำออกมาในทางที่ดีก็มักจะอ้างว่าเกิดจากความสามารถของตนเองซึ่งเป็นปัจจัยส่วนบุคคล แต่หากผลการกระทำออกมาในทางที่ไม่ดีหรือในทางลบก็มักจะหาเหตุอ้างว่าเกิดจากปัจจัยภายนอก

เช่น ข้อจำกัดต่าง ๆ ความยากของลักษณะงาน เรื่องของโอกาส เป็นต้น เหตุที่คนเรามักจะอ้างผลการกระทำที่ออกมาดีว่าเกิดจากปัจจัยส่วนบุคคลและอ้างผลการกระทำที่ออกมาไม่ดีว่าเกิดจากปัจจัยภายนอกเป็นเพราะคนเรามักจะคาดหวังที่จะประสบความสำเร็จและหากผลที่ออกมาเป็นไปตามที่คาดหวัง ก็จะเห็นว่า เกิดจากการกระทำของตนเองมากกว่าเกิดจากปัจจัยจากภายนอก ในทางตรงกันข้าม หากผลการกระทำออกมาไม่ดี คนเราก็มักจะปกป้องตนเอง หาเหตุผลให้ตนเองดูดีในสายตาของผู้อื่น (Greenberg , Pyszczynski and Solomon , 1992 อ้างถึงใน Barn and Byrne , 1996 : 59)

ผลที่ได้จากการศึกษาในงานวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิด ในเรื่อง Self - Serving Bias ที่ได้กล่าวไปข้างต้น กล่าวคือ เรื่องที่ศึกษาในงานวิจัยนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ ซึ่งถือเป็นผลการกระทำที่ออกมาในทางลบ ธรรมชาติของมนุษย์เราหากผลการกระทำออกมาในทางลบ ก็มักจะอ้างว่าเกิดจากปัจจัยภายนอก ทั้งนี้เพื่อปกป้องผลการกระทำของตนเอง

จากการที่กลุ่มนักหนังสือพิมพ์ในงานวิจัยนี้เห็นว่า ปัญหาการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์เกิดจากปัจจัยภายนอกมากกว่าเกิดจากความผิดพลาดจากตัวนักหนังสือพิมพ์เอง เหตุที่เป็นเช่นนี้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะต้องการปกป้องตนเอง และอีกส่วนหนึ่งเป็นเพราะต้องการปกป้องวิชาชีพ เนื่องจากผู้ที่อยู่ในวิชาชีพหนังสือพิมพ์ย่อมมีความภาคภูมิใจในวิชาชีพของตนเอง มองว่าวิชาชีพของตนมีเกียรติ มีความน่าเชื่อถือ ต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้นกับผู้อ่าน ด้วยเหตุนี้หากนักหนังสือพิมพ์มองว่า การขาดความรับผิดชอบดังกล่าวเกิดจากปัจจัยส่วนบุคคล เกิดจากความผิดพลาดจากตัวนักหนังสือพิมพ์เองก็จะเป็นการทำลายความน่าเชื่อถือให้ลดน้อยลงในสายตาผู้อ่าน จากเหตุนี้เองน่าจะมีส่วนทำให้นักหนังสือพิมพ์ต้องหาเหตุผลให้กับการกระทำ ทั้งนี้เพื่อปกป้องวิชาชีพให้มีความน่าเชื่อถือ น่าศรัทธา เพื่อที่จะให้ได้รับความเชื่อถือจากผู้อ่าน เพราะหากนักหนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ไม่ได้รับความเชื่อถือจากผู้อ่าน หนังสือพิมพ์ก็อยู่ไม่ได้

จากการที่นักหนังสือพิมพ์ในงานวิจัยนี้ มองว่า สาเหตุสำคัญของปัญหาการขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์เกิดจากปัจจัยภายนอก ตรงจุดนี้ จะเห็นได้ว่า หากการขาดความรับผิดชอบดังกล่าวเกิดจากปัจจัยภายนอกจริง ปัญหาดังกล่าวก็เป็นเรื่องที่ยากที่จะแก้ไขได้ เพราะปัจจัยภายนอกเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่นักหนังสือพิมพ์ต้องเผชิญและยากที่จะหลีกเลี่ยงได้

ตราใบคัทหนังสือพิมพ์ซึ่งมีความเป็นธุรกิจเอกชนที่ต้องมีเป้าหมายในการแสวงหาผลกำไรเพื่อให้ธุรกิจขององค์กรอยู่รอดได้ ปัญหาการขาดความรับผิดชอบดังกล่าวก็คงจะมีอยู่ต่อไป

อย่างไรก็ดี เมื่อนำผลการศึกษาที่ได้ขึ้นไปให้คุณบุญเลิศ ชาญทรเดช บรรณาธิการอาวุโส หนังสือพิมพ์มติชน ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการศึกษาดังกล่าว ก็พบว่า คุณบุญเลิศไม่เห็นด้วยกับการที่นักหนังสือพิมพ์จะมองปัญหาการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ว่าสาเหตุสำคัญของการเกิดปัญหาดังกล่าวเกิดมาจากปัจจัยภายนอกมากกว่าปัจจัยส่วนบุคคล คุณบุญเลิศ เห็นว่า สาเหตุจริง ๆ ต้องมุ่งไปที่ปัจจัยส่วนบุคคล ที่ตัวผู้ประกอบการวิชาชีพเอง ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่าหนังสือพิมพ์เป็นวิชาชีพและวิชาชีพนี้โดยหลักแล้วจะต้องได้บุคคลที่มีความรักในวิชาชีพ มีความสำนึกในบทบาทหน้าที่แห่งวิชาชีพและประการสำคัญมีความเข้าใจหลักการของการควบคุมตรวจสอบการกระทำของตนเองอย่างแท้จริง การที่มีการละเมิดจริยธรรมขึ้นในวิชาชีพนี้แล้วไปโทษความผิดให้ปัจจัยภายนอก เช่น ผู้อ่าน หรือ เรื่องของข้อจำกัดทางด้านเวลาจะเป็นสิ่งที่ไม่สามารถสร้างความชอบธรรมได้ กลับเป็นการสะท้อนถึงความรับผิดชอบและนี่ก็เป็นการไม่ตระหนักถึงจริยธรรมของวิชาชีพแบบหนึ่ง ซึ่งการที่นักหนังสือพิมพ์อ้างไปเช่นนั้น คุณบุญเลิศเห็นว่า เป็นเพราะพวกเขาไม่เข้าใจจริยธรรมวิชาชีพของตนเองอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ดี คุณบุญเลิศได้เสนอแนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหาการขาดความรับผิดชอบดังกล่าวว่า จะต้องเริ่มค้นที่คนในวิชาชีพก่อน รูปแบบก็คือ หนังสือพิมพ์แต่ละแห่งจะต้องศึกษาทำความเข้าใจกับจริยธรรมและวางระเบียบการปฏิบัติงานให้สมาชิกขององค์กรของตนเอง สมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ต้องให้ความสนใจให้การอบรมในเรื่องจริยธรรมแก่สมาชิกของสมาคมและที่สำคัญสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติจะต้องมีบทบาทในการพัฒนาวิชาชีพนี้รวมทั้งต้องมีการเน้นในเรื่องจริยธรรม ต้องมีการตั้งสถาบันพัฒนาวิชาชีพขึ้น มีการจัดโครงการอบรม มีการออกวารสารหนังสือเพื่อออกมาเผยแพร่และอธิบายจริยธรรมให้คนในวิชาชีพได้เข้าใจอย่างถ่องแท้ สิ่งเหล่านี้เป็นโครงการที่สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติต้องทำ นอกจากนี้ในส่วนของผู้อ่าน ผู้อ่านจะต้องรวมตัวเป็นชมรมเป็นสมาคมพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคสื่อคอยติดตามคุณ การนำเสนอข่าวสารที่ปรากฏออกไปในทางหนังสือพิมพ์และจะต้องแสดงออกถ้าสิ่งที่ตนเองได้รับบริโภคนั้นไม่สร้างสรรค์ มันเบี่ยงเบนไปจากความถูกต้องของจริยธรรมและความรับผิดชอบ จะต้องแสดงออกมาและจะต้องใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย ตามธรรมเนียมของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ โดยไปแย้งกับหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นว่าคนของคุณคนนั้นคนนี่ลงข่าวไม่ถูกต้องอย่างไร ให้เขาไปแก้ไข ถ้าเขาไม่แก้หรือแก้แล้วไม่พอใจก็ให้ไปร้องเรียนที่สภาการ

หนังสือพิมพ์แห่งชาติโดยให้สภากาหนังสือพิมพ์เข้าไปตรวจสอบ ตัวผู้อ่านก็ต้องให้ความร่วมมือในการตรวจสอบด้วยเช่นกัน

จะเห็นได้ว่า ปัญหาการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์เป็นเรื่องที่แก้ไขได้โดยต้องเริ่มที่ตัวของผู้ที่อยู่ในแวดวงวิชาชีพจะต้องมีความรับผิดชอบ มีความเข้มแข็งในจริยธรรม และตัวขององค์กรหนังสือพิมพ์แต่ละแห่งจะต้องให้การอบรมคนในองค์กรให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ ในด้านสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ก็ต้องให้ความสำคัญและความสนใจในเรื่องจริยธรรมมีการให้การอบรมแก่สมาชิก และที่สำคัญสภากาหนังสือพิมพ์แห่งชาติจะต้องมีบทบาทในการพัฒนาวิชาชีพหนังสือพิมพ์ นอกจากนี้ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้อ่าน ผู้อ่านจะต้องมีการรวมกลุ่มรวมพลังให้ความร่วมมือในการตรวจสอบหนังสือพิมพ์และสื่ออื่น ๆ หากกลไกต่าง ๆ ทำงานประสานความร่วมมือกันได้อย่างดี ก็เชื่อได้ว่า การทำงานของนักหนังสือพิมพ์จะมีความรับผิดชอบมากขึ้นและหนังสือพิมพ์ก็จะมีการพัฒนาคุณภาพให้ดียิ่งขึ้นด้วยเช่นกัน

ทัศนคติและความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ที่มีต่อจรรยาบรรณวิชาชีพหนังสือพิมพ์

ผลการวิเคราะห์ทัศนคติและความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ที่มีต่อจรรยาบรรณวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อจรรยาบรรณในทางที่พึงประสงค์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า จรรยาบรรณจะสามารถควบคุมความประพฤติให้นักหนังสือพิมพ์มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น จรรยาบรรณสามารถช่วยในการแก้ปัญหากรณีพิเศษที่เผชิญกับปัญหาทางจริยธรรมที่ยากต่อการตัดสินใจได้ นอกจากนี้จากการตอบคำถามปลายเปิดที่ถามว่า จรรยาบรรณมีความเหมาะสมและนำไปใช้ได้จริงในสังคมหรือไม่ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่เห็นว่าจรรยาบรรณมีความเหมาะสมกับที่มีความเห็นในลักษณะที่กำกึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกัน โดยกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความเห็นในลักษณะที่กำกึ่งได้ให้เหตุผลว่า ถึงแม้ว่าจรรยาบรรณจะมีความเหมาะสมแต่บางครั้งก็ไม่สามารถใช้ได้ ในยุคปัจจุบันที่มีการแข่งขันการเสนอข่าวมากขึ้น จรรยาบรรณบางข้อจึงต้องปรับปรุงให้เข้ากับยุคสมัยและควรมีข้อกำหนดในรายละเอียดที่ชัดเจนเหมาะสม ในส่วนของการถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่นักหนังสือพิมพ์ไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า เกิดจากความโลภและเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัว

ในส่วนของการทดสอบสมมติฐานพบว่า นักหนังสือพิมพ์ที่มีสถานภาพ ภูมิหลังทางการศึกษาและระดับความรู้เกี่ยวกับจรรยาบรรณที่แตกต่างกันมีทัศนคติต่อจรรยาบรรณวิชาชีพหนังสือพิมพ์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การที่จรรยาบรรณเป็นคั้งธรรมเนียมความประพฤติอันดีงาม เป็นแนวทางในการควบคุมความประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม จากสิ่งที่ดีของจรรยาบรรณทำให้นักหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่มองจรรยาบรรณไปในทางที่ดีให้การยอมรับและเห็นว่าจรรยาบรรณมีประโยชน์ ด้วยเหตุนี้จึงมีความคิดเห็นและทัศนคติต่อจรรยาบรรณไม่แตกต่างกัน โดยจะมองจรรยาบรรณไปในทางบวกมากกว่าทางลบ

ความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ที่มีต่อแนวทางในการแก้ไขปัญหาการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์

จากการวิเคราะห์การตอบแบบสอบถามของผู้สื่อข่าว ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าแนวทางที่จะป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้จะต้องมีองค์กรเข้ามาทำหน้าที่ในการควบคุมหนังสือพิมพ์ แต่ไม่ใช่จากรัฐ ซึ่งองค์กรที่วานี้ ก็ได้เกิดขึ้นแล้วในรูปของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติที่ได้มีการจัดตั้งมาไม่นานนี้ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติจึงเปรียบเสมือนเป็นความหวังของคนในวงการหนังสือพิมพ์และผู้คนในสังคมว่าจะมีบทบาทในการตรวจสอบและควบคุมความประพฤติของหนังสือพิมพ์ให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการข่าวและหัวหน้าข่าวหนังสือพิมพ์ พบว่าแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาการขาดความรับผิดชอบต่อของนักหนังสือพิมพ์ได้ ก็ขึ้นอยู่กับ การตรวจสอบจากผู้อ่าน หากผู้อ่านมีการตรวจสอบหนังสือพิมพ์ก็จะเป็นการกระตุ้นให้นักหนังสือพิมพ์มีความรับผิดชอบต่อมากขึ้น

จะเห็นได้ว่า แนวทางที่จะป้องกันแก้ไขปัญหาการขาดความรับผิดชอบต่อของนักหนังสือพิมพ์ ล้วนแล้วแต่เป็นมาตรการและกลไกในการตรวจสอบจากแวดวงหนังสือพิมพ์ด้วยกันเองและจากผู้อ่านมากกว่าที่จะให้รัฐเข้ามาควบคุม ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวคิดของ Schramm (อ้างถึงในลักษมี คงลาภ , 2534) ที่เห็นว่า การควบคุมที่ดีที่สุด คือการควบคุมจากตัวตัวเองโดยสื่อต้องมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและปฏิบัติหน้าที่ในสิ่งที่จำเป็นและเหมาะสม ในขณะเดียว

กัณสาธาารณชนผู้อ่านต้องทำหน้าที่เป็นตัวจักรที่สำคัญในกระบวนการสื่อสาร เพราะสาธาารณชนมีอำนาจในการกำหนดรูปแบบของระบบและเนื้อหาที่จะนำเสนอในสื่อมวลชน การที่สื่อมวลชนรวมถึงหนังสือพิมพ์จะมีคุณภาพมากขึ้นเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับตัวสื่อเองที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ต้องกระทำและยังขึ้นอยู่กับปัจจัยจากสาธาารณชนผู้อ่านอีกด้วย ผู้อ่านจะต้องมีบทบาทในการตรวจสอบสื่อให้มากยิ่งขึ้น หากปัจจัยทั้งสองต่างทำหน้าที่ของตนได้อย่างดีแล้ว ก็เชื่อได้ว่าแนวโน้มของสื่อมวลชนรวมทั้งหนังสือพิมพ์จะมีการพัฒนาไปมากทั้งในด้านรูปแบบที่นำเสนอและเรื่องของความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรมที่มีต่อสาธาารณชนในสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรจะมีการศึกษามุมมองหรือความคิดเห็นของผู้ที่อยู่นอกแวดวงวิชาชีพหนังสือพิมพ์เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับมุมมองของผู้ที่อยู่ในแวดวงวิชาชีพนี้ว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
2. ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรจะมีการศึกษาการดำเนินการตรวจสอบหนังสือพิมพ์จากสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติว่ามีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใด